10.

3270-ue

ԹՈՒՂԹ

ՀՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

Ի ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴՈՅ ԲՆԱԿԵԼՈՅ

Ի ԿԱԼԿԱԹԱ

ԱՌ ՍՐԲԱԶԱՆ

ՑԷՐ ԻՄԱՀԱԿ ՑԷՐ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ՝

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԵՒ ՆՈՒԻՐԱԿ

ՍՐԲՈՅ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ

ՏՊԱԳՐԵԱԼ Ի ԳՈՐԾԱՏԱՆ ՄԱՐԴԱՍԻՐԱԿԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԻ

Ի ԿԱԼԿԱԹԱ

1844

1298-2011

Քարոզ Պիտակ Կ. Յ. Պարդանէսեան, Դաւիթ Բարալեան, Ռ. Զ. Հիրխասեան, Խ. Գ. Սէթեան, Եկեղեցական Ի Ենի-էկեղեցական Կալէ-ին Ի Ղեալոյ ոռ-ին Եկեղեցական հայոց։

Ցարգոյ Պարոնայք՝

Մեք՝ ստորագրողք թղթոյս՝ լանդրեմք 'ի ձէնջ զի բարեհաճեսջիք գումարել զլնդհանրական ժողով մեր ազնէ-գեղելոյ ատ՝ 'ի ժողովատեղ Նազարեթայ սբ Եկեղեցոյն մերոյ յաւուր Ուրբաթու՝ յամսոյս 17 երոլդին՝ առ 'ի խորհիլ զարժանաւորութէ բարձրապատիւ Տեառն Իսահակայ՝ ծայրագոյն Պարդապետի և Նուիրակին սբ Երուսաղէմի՝ և 'ի գիր արձանայուցանել պարտուպատշաճ յուսյակաւ իմն էրախտագիտութէ զանկեղծ և զսրտեռանդն շնորհակալութիւն մեր հասարակայ առ վերհուրթիւն նորին՝ սակս բազմապատիկ հոգևորական միխիթարութեանց և օգտին՝ զորս հոգեշահ վարդապետական քարոզութիւնք նորա մատակարարեցին մեզ՝ փոքու հօտի նորուն։

Եւ մնամք՝

Ամենախոնարհ ծառայք՝

'Ի Կոչնոյ՝ 'ի 6 Մայիսի՝ 1844։

Կ· Գ· Սէթեան։
Առաքել Զ· Աւետեան։
Գ· Ծ· Աբգարեան։
Յ· Զ· Հիրխօռեան։
Գրիգոր Յ· Աւետիքեան։
Վարդան Գ· Ռիզանեան։
Ա· Գ· Ա՛ճատուրեան։
Գ· Ասկանեան։
Զ· Մ· Մանուկեան։
Յարութիւն Աբգարեան։
Գրիգոր Աբգարեան։
Ա· Յ· Աբգարեան։
Մարտիրոս Ս· Յովհաննեանց։
Թադէոս Խ· Աւետումեանց։
Յովհաննէս Ավդալեանց։
Յովսէփ Աղաբէգեան։
Կարապետ Աղաբէգեան։
Աւետիք Գալստանեան։
Յ· Մ· Գասպարեան։
Մ· Յ· Խաչիկ։
Գ· Յ· Սարգսեան։
Յ· Կ· Սարգսեան։
Մկրտիչ Ս· Յովհաննեանց։
Մանուկ Զօրաբեան։
Խաչիկ Գ· Սէթեան։
Կ Յ· Վարդանէսեան։
Ռ· Զ· Հիրխօռեան։
Դաւիթ Բաղդասարեան։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

Լիսի՛ սրբակրօն քահանայից և պատուելի հասարակութեան Հայոց եղելոց՝ ի Կալկաթա զի ընդհանրական ժողովն յիշատակեալ՝ ի վերոյին թղթի՝ գումարեսցի՝ ի յիշեալ տեղւոջ և յաւուր յերեկոյեան եօթներորդ ժամուն։ Վասն որոյ և սոլաւ խնդրեմ զՀնորհն ներկայութեամբ համայն մերազնեից՝ ի ժողովի անդ առ՝ ի յուսանելս արբազան Նուիրակին զմերս պարտուպատշաճ երախտագիտութիւն։

Յուսանդպան Նուիրեալ՝ Խ· Գ· ՍԷԹԵԱՆ՝

Ասորք Եկեղեցւոյ։ Եկեղեցւոյն։

Ի 14 Մայիսի։ 1844։

Ի ԺՈՂՈՎԸՆ ԸՆԴՀԱՆՐԱԿԱՆ՝ որ՝ ի տեղի էառ՝ ի 17 Մայիսի 1844 ամի՝ ի սրահ Նաղարեթայ սուրբ Եկեղեցւոյն Հայոց որ՝ ի Կալկաթա, ըստ՝ ի 14 երորդում՝ ամսոյս Թուական Հրաւիրական Թղթոյ յենթեկեղեցական Գլխն Խաչիկ Գրիգոր Սէթեան՝ ներկայ էին՝

Սրբակրօն Քահանայք՝
Տէր Յովհաննէս Խաչիկեան՝
Տէր Կարապետ Գրիգորեան՝
Տէր Մարգար Անդրէասեան՝
Տէր Կ. Տէր Աբրահամեան՝
Վարդապետք՝
Առաքել Ջ. Աւետեան՝
Աճատուր Վարդանէսեան՝
Ա. Գ. Աստուածատրեան՝
Աւետիք Գալստանեան՝
Աբգար Յ. Աբգարեան՝
Աղեքսանդր Յ. Աբգարեան՝
Բաղդասար Գասպարեան՝
Գրիգոր Աբգարեան՝
Գէորգ Մ. Հիրխօռեան՝
Գալստան Ոսկանեան՝
Գրիգոր Գ. Որդանեան՝
Գրիգոր Յ. Աւետիքեան՝
Դաւիթ Բարսղեան՝
Եսայի Կէորգեան՝
Թադէոս Խ. Աւետումեանց՝
Թովմաս Յ. Աբգարեան՝
Խաչիկ Գ. Սէթեան՝

Կ. Յ. Վարդանէսեան՝
Կարապետ Գ. Սէթեան՝
Կ. Մ. Ջ. Հիրխօռեան՝
Կարապետ Աղաբէգեան՝
Կարապետ Անդրէասեան՝
Մինաս Գ. Յովակիմեան՝
Մխիթար Վարդանէսեան՝
Մանուկ Նիկողայոսեան՝
Մանուկ Թորոսեան՝
Յովհաննէս Ավդալեանց՝
Յովհան Մուխսեան՝
Յ. Խ. Միքայէլեան՝
Յովհաննէս Հիրխօռեան՝
Յովսէփ Աղաբէգեան՝
Յովհաննէս Կ. Սարգսեան՝
Յարութիւն Մ. Հիրխօռեան՝
Նիկողայոս Աւետեան՝
Որդանան Յովհաննիսեան՝
Պետրոս Մ. Սահակեան՝
Ռ. Ջ. Հիրխօռեան՝
Ստեփաննոս Ջ. Աւետեան՝
Սէթ Կ. Յ. Պետրոսեան՝
Վարդան Գ. Որդանեան։

Ա. — Առարկեցաւ՝ ի Գլխն Ռաֆայէլ Ջ. Հիրխօռեանէ՝ և երկրորդեցաւ՝ ի Գլուխն Առաքել Ջ. Աւետեանէ՝ զի

սրբակրօն Տէր Յովհաննէս Խաչիկեանն լիցի Աթոռակալ ժողովոյն։

Է. —— Պարոն Յովսէփ Աղաբէգեան խօսեցաւ զարժանաւորութենէ սրբազան Իսահակայ Ծ. Վարդապետի նուիրակին սրբոյն Երուսաղէմի ա՛յսպէս։

Աւարկայ ժողովոյս ենթեկեղեցական բարեսէր Պարոն Խաչիկ Գ. Սէթի շրջաբերական թղթովն յայտնի է Սրբակրօն Աթոռակալին, և պատուելի հասարակութիւն ժողովոյս. նախ քան զիմբիլն մեր աստ. և հաւատի եմ որ իւրաքանչիւր անձն պարտականութիւն համարելոյ էր ՝ի սրտի իւր կատարելեալ, զոր սիրով եկեալէ ՝ի կատար հասուցանելը և ՝ի սոյն գիտեմ իղձն ձեր լիցի՝ եմ բարի դիտաւորութեամբ, և որոյ հաստատութիւնն այսօր է միակամ և միահամուռ ժողովս յայտնապէս յուսանումէ. ապա նախ քան զիմ վստահանալն ասել թէ ովքէ պատճառն կամ ո՞ւմ ջանայողութեամբն է, բարի խրատով և քաղցրաբարբառ քարոզութեն կարողայելեամբ հասանել էս հասկայողութեն, հարկաւոր է մեզ շնորհակալ լինիլ մեր բարերար Տեառնէն, որ մեր բայի թողի առնելովն իւր ճանապարհումն, ինքն մեզ բայի թողի չի առում իսպառ, այլ քաղցրացաւ կոչել ժողովել զցրուեալ հօտս իւր առ ինքն միշնորդութեամբ բարի խրատուց խորհրդոց և վարդապետութեց նորա, որոյ համար այսօր ժողովեալեմք աստ մնացեալ թէ ինչ կերպ մեր երախտագիտութենն յայտնեմք։ Եւ ևս պարտականութիւնայ մեզ խնդրել բարերարիցն շնորհել մեզ այնպէս բարի հասկայողութիւն, որ ոչ միայն կարողանամք մեր ուսանն անմոռաց պահել այլ և զոր ինչ դեռ չեմք ուսել՝ ուսանիմք. որ այսու յետ կարողանամք պարզապէս տեսանել և ուղիղ կերպ հասկանալ զճանապարհն Ճշմարիտ Աստուածսիրութեան՝ և օրէնքն անկեղծ եղբայրսիրութեան։

Այսօր մեք աստ ժողովէլանք որ մեր երախտագիտութիւն յայտնենք առ մեր գերամեծար և ամենապատուոյ արժան սրբազան Խսահակ Տէր Գրիգորեան ծայրագոյն Աթոռն Աղարդապետն և նուիրակն սրբոյն Երուսաղէմի. այլ եթէ նշանոյ չտանք թէ ինչ բանի և պատճառի համարոյ՝ նոքա որ մեզանէ հեռիան ինչ կհասկանան՝ արդեօք ուզումանք հաճոյանանք իւր մօտն՝ թէ գովելի յուցանել զինքն առաջի իւր առաքողոյ. չե՛ քա՛ լիցի. էսօր աստ ժողովելէ մեր միտն լոկ էնայ որ մեր անկեղծ երախտագիտութիւն յայտնեմք. պարզ նշանոյ տալով որ իւր արարած բարութիւնքն մեք ճանաչելամք և իւր քրանաջան վաստակոյ արժէքն հասկայելս թէպէտ ամ քարոզիչք ըստ չափու կարողութեան իւրեանց աշխատանք ունեն մեր վերայ՝ այլ սորին գերազանցութիւնն այնէ՝ որ վոքր միշոյում բազումարդիւնք պտղաբերէին. քաջ յայտնիայ թէ սրբազանիս քաղցր և ազդու վարդապետութիւնքն ի՞նչ ջերմեռանդութիւն՝ ինչ զղջումն և ինչ սէր եղբայրասիրութեան ծագէր ամենեցունցս սրտումն՝ զորս մի ըստ միոջէ յիշելս յաւելորդ և միանգամայն ունայն համարիմ. ահա այսոքիկ և այսպիսի բարութիւք են՝ որ պարտաւորէցին և զիս զանկեղծ երախտագիտութիւնն իմ յայտնապէս աստ յիշելս մաղթելով ընդ նմին՝ զբարերար Տեառնէ մերմէ պարգևել մեզ յարատևել յողջամիտ խրատս սրբազանին մինչև՝ ի կէտ վախճանի մերոյ։

գ. —— Զկնի որոյ Պրն Կարապետ Գ. Սէթն սկիզբն արար խօսել հետագայ բանիս. Սրբազան Աթոռակալ Սրբակրօն հարք և յարգի համոգիք՝ հաւատի եմզի՝ ի տպեալ շրջաբերական թղթոյ Պրն Էնթէկէղեցպանին արդէն տեղեկացեալք զառարկայ գումարման այսր ազգային ժողովոյ. ոչ կարեմ արդարև լիով յերևան ածել զուրախութիւն՝ զոր զգամ՝ ի սրտի իմում՝ ի տեսանելս զյարգոյ համոգիս մեր աստ ժողովեալ միաբան՝ առ՝ ի յուցանել զերախտագի-

ժութիւն մեր սրբազան տեառն Խաչակայ Ծայրագոյն Վարդապետին և Նուիրակին. վասն զի քաջ գիտէք թէ նախ քան զտօն Հրաշափառ Յարութեան տեառն մերոյ Յի Քրիստոս և թէ յետ նորին մինչև յարդ՝ ազգս և սրտառուչ բեմբասանութիւնք քանի՞ զսիրտս մեր ամենեցուն քաղցրացոյց՝ քա՞նի զբեկեալ սիրտս մեր ողջացոյց՝ և ո՞րքան զլերս հոգւոյ մերոյ բժշկեաց՝ յոր ոչ զլանամ ասել բազում և գեր քան զչափն եղեն արդիւնք հոգևոր վաստակոց արժանապատիւ և որդեսէր հօր մեր՝ ի մեզ ուրեմն իրաւի արժան է մեզ՝ ի Հանաչել զերախտիս նորին ջերմեռանդ խոնարհութիւն՝ խորհել ինչ վասն նորա. որով իմ՝ ի նախանձ շարժեալ նպաստաւորութեամբ և հաճութեամբ բազմոց մերազնէից՝ գրով ինոյ բամատոյց եղէ յենթեկեղեցպանէն զի բարեհաճեալ արասցէ զայս ժողովս. յորում արդիս լցեալ զսիրտ իմ անդպատելի ուրախութեամբ բերկրիմ՝ ի տեսանելս զնեզ համախմբեալ այսր՝ ի լրումն տենչանաց մերոց՝ ընդ նմին և խմանալով յաւետ զբարեհաճութիւն ոմանց անձերկայ եղելոց այսր՝ որք՝ ի ձեռն անհրաժեշտ պատճառաց անձեռնհաս են եղեալ անձամբ գալ՝ ի ժողովս յայս։

Ապաքէն թոյլ տուք ինձ առաջի առնել զերաւունս արժանաւորութեան նորին սրբազան Վարդապետի՝ ունելոյ՝ ի մէնջ՝ ի հասարակութէ պատուելի մերազնէից յարգոյց երախտագիտութէ մերոյ՝ գեղեցիկ և վայելչաբան թուղթ ինն շնորհակալութեան յիշատակելով՝ ի նմին զամ բարեհաճոյ և աճատուր ձիրս մտաց և հոգւոյ նորին՝ և յայտնելով զնորին երախտագիտութիւն մեր առ նա վասն շահեցող և ազնիւ բարուց նորուն. և սոյնպիսի պատշաճաւոր իմն գրութիւն արդէն յօրինեալ՝ ի Պրն Յ. Ավդալեանց՝ պատրաստ գտանի այսր. եթէ հաճեսցին կամք ձեր՝ հնարէ ընթեռնուլ զայն՝ ի լուր ամենեցուն։

Բ. —— Պարոն Գրիգոր Աբգարեանց Համաձայն նմին ետ զգաստմունս իւր արժանաւորութեաբ, այսպէս և ապա ժողովն միաբանութեաբ։ Հուսկ յետոյ Պրն Յ. Ավդալեանց ընթերցաւ զգիրն 'ի լսելիս ամենեցուն. որում՝ հաստատեալ ասացին օրինակել 'ի մագաղաթի առանց դնելոյ զամսաթիւն. և այսպէս պահել մինչ ցօր չուեցմանն. ապա կնքեալ մատուցանեն նմա, և յօրինակէ անտի զմի հարիւր գաղափարս տպեալ բաժանեսցեն 'ի մէջ մերազնէից 'ի Կալկաթա։

Է. —— Առաջադրեցաւ 'ի Պարոն Ա. Զ. Աւետեանէ, և երկրորդեցաւ 'ի Պարոն Յ. Զ. Հիրխօռեանէ զի արուեստագործ գեղեցիկ ոսկեղօծ գաւազան մի՝ ծախիւք հասարակութեան մերազնէից տեղւոյս՝ 'ի ձեռն Եւրոպացի արուեստաւորաց՝ պատրաստեսցի հանդերձ յարմարաւոր մակագրութեամբ. և ընծայեսցի 'ի դիմաց հայազգի ժողովրդոց մայրաքաղաքիս Կալկաթայ՝ առ նոյն սրբազան իսաակ Ծ. Վարդապետն 'ի յոյց երախտագիտութեան ժողովրդոյս առ նա՝ սակս առաքելական քարոզութեան նորա՝ և քրիստոնէական գովանի բարուց նորուն։

Ը. —— Առաջադրեցաւ 'ի Պրն Յ. Զ. Հիրխօռեանէ, և երկրորդեցաւ 'ի հասարակ ժողովոյ զի Պարոնայք Գրիգոր Աբգար՝ Յ. Մովսէս՝ Ա. Գ. Աճատուր՝ Դ. Բարսեղ և Կ. Գ. Սէթն ընտրեալ լիցին հոգաբարձուք՝ որպէս զի նոքա տայցեն հանգանակել ազգիս զտուրս՝ որ վասն շինուած և ծախուց ասացեալ գաւազանին. և որոյ վերահասութեան շինեսցի իսկ՝ և անօրէնութիւն յանձնելոյ զայն առ սրբազան Վարդապետն լինիցի 'ի նոցանէ։

Է. —— Ժողովն մատոյց շնորհակալութիւն առ Պրն Կ. Գ. Սէթեան յաղագս իւրոյ ջեմռանդն և հոգևոր սիրոյն՝ ընդ որս և անխոնջ աշխատանայն ազգասիրական հոգւով յա-

ռաջայուցանել Ժողովոյն և յատուկ վասն Մնայեալ նորայանձն աշխատելոյն յայտս։

Ը։ —— Առաջադրեցաւ 'ի Պրն Յ։ Աղաբէգեանէ։ և երկրորդեցաւ 'ի Պարոնայ Ա։ Յ։ Աբգարեանէն։ և Դ։ Բարսղեանէ։ զի շնորհակալութիւն Ժողովոյս մատուցցի առ գիտնական Պարոն Յ։ Ավդալեանց։ վասն կրեալ վաստակոյն 'ի պատրաստելոյ զվայլշահիւս և վեմ թուղթն շնորհակալութեան վասն սրբազան նուիրակին։

ՏԷՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԽԱՉԿԵԱՆ'

Ընտրակալ։

Ը։ —— Առաջադրեցաւ 'ի Պարոն Յովհաննիսէ Ավդալեանց։ և երկրորդեցաւ 'ի հասարակութենէ։ զշնորհակալութիւն Ժողովոյս մատուցանել առ զգօնամիտ Սրբակրօն Տէր Յովհաննէս Խաչկեան Աթոռական վասն հայրենասէր հոգւով բարուոք կառավարելոյ զաթոռն։

Ընդ

Գլուխ պատիւ սրբազան Տէր Խաչակ Տէր Գրիգորեան՝ աստուածաբան շնորհափայլ ծայրագոյն Պարդապետ և Նուիրակ սրբոյ Երուսաղէմի։

Արժանապատիւ Տէր։

Կայծակնամաքուր յարգանքովն պատուելոյն և հռչակեալն՝ ի կաձառս հոգեշնորհ աստուածախօս տեսանողաց՝ հոգւոյ աչօք նկատեալ յառաջագոյն զհանրածաւալ զկենդանարար և զաշխարհակեցոյց արդիւնս գերասիրաշ փրկագործութեանէ սրբոյ Աւետարանին Աշխարհաւէ՝ ի յափշտակուելոյ մնայ լմբռնեալ և հիայմամբ զմայլեալ ասէ. Իբրև զի գեղեցիկ են՝ ի վերայ լերանց ոտք աւետարանչի համբաւոյն խաղաղութեան. իբրև աւետարանչի բարութեաց։ Որ երանաւէտ ձայնի մարգարէութեաս՝ որ յանցանել եօթն հարիւր ամաց՝ ի լրումն եկեալ իսկապէս Աշխարհեցաւ։ Տի՛ նա և հոգեպատուա՛ հովիւն ծիրանազգեաց՝ որ հարուստ ամանակաւ երիցագոյն Ճանաչի քան զտեսանողն նախասայեալ՝ յաստուածատուր շնորհայ հոգւոյն շարժեալ և զտարածումն քարոզութեան բանին կենաց յառաքելոյն սրբոյ՝ ի սիրուս աշխարհի գուշակեալ ոգի. Ընդ ա՛մ երկիր ել բարբառ նոցա։ և մինչև՝ ի ծագս աշխարհի էն խօսք նոցա։

Եւ կարի բաշ յիրաւի. քանզի՝ ի հաստատուէ անտի Եկեղեցւոյն Քրիստոսի՝ ուր և աշակերտքն բանին Աշխար-

տուն նախ անուանեցան Քրիստոնեայք՝ սիրեալ տարածեցաւ սէր Աստուծոյն՝ ի կողմանս կողմանս աշխարհի։ Ոչ աստուծոյն խաղաղութեան կոխեցին զքաղաքս քաղաքս։ Ոչ աստուծոյն բարութեան հասին ժամանեցին՝ ի սէր երկիրն՝ ի Պաղեստին։ ուր վանք սէրն Յակոբեանց հաստատեալ կայ։ ուր փոխանորդք նոցա ընդ ժամանակս ժամանակս մատակարարեցին քրիստոնէից զբանն կենաց։ ուստի արժանաժառանգ յաջորդ առաքելական աթոռոյն՝ գերապատիւ գերիմաստ սրբազանագոյն Զաքարիա Պատրիարքն առաքեաց զյարգութիւն ձեր աստ՝ ի Հնդիկս հանդերձ կնդակաւ օրհնութեամբ։ Իբրև նուիրակ՝ իբրև հրաւիրակ և իբրև հազարապետ խորհրդոյն Աստուծոյ։ Իբրև նուիրակ՝ զի եկեալ աստ՝ ի սէր քաղաքէն խաղաղութեան՝ ուր ամ փրկագործ տնօրինականք մարդեղութեան Որդւոյն Այ կատարեցան՝ նուիրեցեր մեզ՝ իբրև որդեսէր հայր՝ զխաղաղութիւնն զայն՝ զոր ամենօրհնեալ փրկիչն մեր ետ և եթող աշակերտաց իւրոց։ նուիրեցեր մեզ զօրհնութիւնն զայն՝ զոր ամենակալն Այ ետ հօրն հաւատացեալոյ՝ Աբրահամու։ Իբրև հրաւիրակ՝ զի բարեհամբոյր և սիրայորդոր բանիւք հրաւիրեցեր զմեզ հոգւով սլանալ ելանել հաւատոյ աչօք՝ յերկրպագութիւն սէր ոսնատեղեաց և գերեզմանին Յսի։ ուր եղև հաշտութիւն Այ ընդ ազգի մարդկան։ ուր ողորմութիւն և Աշխարհութիւն պատահեցան՝ ուր արդարութիւն և խաղաղութիւն զմիմեանս համբուրեցին։ ուր Աշխարհութիւն յերկրէ բուսաւ՝ արդարութիւն յերկնից երևեցաւ։ Իբրև հազարապետ խորհրդոյն Այ։ քանզի՝ ըստ տերունական բանի՝ ձեզ տուեալ է գիտել զխորհուրդ արքայութեան Այ։ յորմէ պարգևք շնորհայ տուան ձեզ ըստ յաջողութեան զօրութեան նորա առ՝ ի աստուածանալ զանգնին մեծութիւնն Քսի։ և լուսաւոր առնել զամենեսին՝ թէ զինչ է անտեսութիւն խորհրդոյն՝ որ ծածկեալն էր յամ յաւիտեանից առ Այ՝ որ զամ ինչ արար։ Եւ կարի իսկ քաջ։ քանզի յօրէ անտի ժամանման ձերոյ այս մայրաքաղաք՝

ոչ դադարեցար և ոչ դադարիս անխոնջ տքնութեամբ՝ իբրև զբարւոք հազարապետ պէսպէս շնորհայն Աստ՝ ըստ բանի սրբոյն Պետրոսի, զյայդ և զյերեկ քարոզել մեզ Ժողովրդոյս զԱստուածանն սէր, այլ ոչ հնչէ փողն Տաղասանեան առ սիրելի որդեակն իւր Տիմոթէոս՝ փութայար և փութաս զանձն քո ընտիր կայուցանել առաջի Աստ. մշակ առանց ամաթոյ. ուղիղ համառօտեալ զբանն Աշխարհութեան։ Եւ ոչ այսչափ միայն, այլ և խնամ կալար հասանել ի վերայ Ժամու և տարաժամու, յանդիմանել սաստել մխիթարել ամ երկայնմտութեամբ և վարդապետութեամբ, գեղեցիկ օրինակ լեալ հաւատացելոց՝ բանիւք, գնայիւք, սիրովն սրբութեամբ։ Իբրև հայր խնամածու և այցելու հոգարկու մատակարարելոյ զՀոգևորական զանապատ մխիթարութիւնս որդւոց քոց հոգեկանայս յաճախ կրկնելով՝ ի լսելիս նոցա զբան Աստուածոյն՝ թէ շահաւաճառ մեծ՝ աստուածպաշտութիւն է բաւականութեամբ հանդերձ, և յորդորելով զնոսա միշտ յանկնդհատ ընթերցումն սրբոյ գրոյ ըստ ասացելումն՝ թէ ամ գիրք ճանաչունչք և օգտակարք՝ ի վարդապետութիւն են և յանդիմանութիւն, և յուղղութիւն և ի խրատ արդարութեան։ Ապա ուրեմն՝ ով որդեսէր և բարեպաշտ հայր մեր պատուական՝ իբաւանաս ասել զոր միանգամ ասաց երանելին Պաւղոս. Այլ և ոչ իւիք համարիմ զանձն իմ պատուական՝ որպէս զի կատարեցից զընթացս իմ ուրախութեամբ՝ և զպաշտօնն զոր առի՝ ի Տէառնէ Յսուսէ՝ վկայ լինել աւետարանի շնորհայն Աստուծոյ։ Քանզի ոչ խորշեցայ՝ ի պատմելոյ ձեզ զամենայն կամն Աստուծոյ։

Այլ արդ՝ զերանելիս երախտաւորաց Հանաչելի և զվաստակս վաստակաւորաց խոստովանիլ՝ պատուէր է մեզ սրբազան առաքելոյն Պաւղոսի՝ որ ասէ. հատուցէք ամենեցուն զպարտս. որում զՏուրկ՝ զՏուրկն. որում զմաքս՝ զմաքսն. որում զերկիւղ՝ զերկիւղն. որում զպատիւ՝ զպատիւն։ Եթէ

ստունգանօղ լինիցիմք այսմ երկնային պատուիրանիս։ վերս
ի իսուք մարդասէր սրտին Յն։ բայց քան՝ ի մենջ խորհուրդ
այդպիսի։ ընդ որ ստրկամեծարն Ան տրտմի։ Իսկ մեք՝ ով
հայր քաղցրիկ և պատուական՝ յորժամ զմտաւ ածեմք զհայ-
բենասիրուն։ զմարդասիրուն և զշահեցող ազնիւ բարս մեծա-
րոյ սրբազնութեանդ ձերոյ։ յորժամ՝ ի կշիռ արկանեմք զմեծամեծ
օգուտս առաքելական քարոզութեանդ և հայրական այցելութեանդ
ձերոյ։ զորս մեքս աստ՝ ի հեռաւոր կողմանս Հնդկաստանի
վայելեցաք։ և որոյ սահնեքեան միաբերան վկայեն։ չկարեմք
արդարև լիով՝ ի յուսակուսի ածել զանկեղծ շնորհակալութիս
մեր առ վեհութիդ ձեր։ Այլ զայս արժան և՝ ի դէպ հա-
մարիմք յիշատակել աստանօր։ զի յորչափ կենդանիքս եմք։
յորչափ կենդանիք իցեն և մերս որդիք՝ յիշեսցուք յարաժամ
շնորհակալս մտօք և խորին երախտագիտութեամբ զբրիստո-
նական և զբարոյական առաքինութիւնս և զհայրական սէր
սրբազնութեան ձերոյ։

Ապաքէն՝ ըղձալով մեր ամենեցուն ձգտել յարգութեանդ
ձերում՝ զերևելի իմն նշան սիրոյ և մեծարանաց մերոյ առ
ձեզ՝ փոյթ տարաք տալ պատրաստել՝ ի սէտս հոգևոր
հօրդ մերոյ զգաւազան մի արուեստագործ և ոսկեզօծ. զոր
և որդիական խոնարհութեամբ և քրիստոնէական ջերմեռան-
դութեամբ խմբովին ընծայաբերեմք վեհութեանդ ձերում։ Յուսալի
է մեզ զի բարեհաճեսջիք ընդունել զայս նուէր շնորհապա-
տութեանդ մերոյ՝ ի յոյլ խորհրդոյ գաւազանին՝ յորոյ գլխոյ
վերայ երկիր եպագ Իսրայէլ խորհրդաբար՝ ի յոյլ խոր-
հրդոյ գաւազանին՝ որով նախամարգարէն Մովսէս զապա-
ռաժ վէմն աղբերայոյլ՝ ի յոյլ խորհրդոյ գաւազանին
Ահարոնի՝ որ դալարայաւ։ արձակեայ շառաւիղ և ծաղ-
կեցաւ։ Ընկալ զայս նուէր մեր իբրև զգաւազանն զօրութեանդ
զոր առաքեայ Տէր՝ ի Սիոնէ ըստ բանի սաղմոսերգու խաչ-
նարածին։ և արածեա՛ սուլա զժողովուրդ քո՝ զխաշնեա ժա-
ռանգութեանդ քոյ՝ ըստ կանխասաց բանի տեսանողին Միքիայ։

Զև ևս եկեալ ի վախճան բանիցս զայս ևս յիշատակել ի դէպ է աստանօր, զի կամ էր մեզ ամենեցուն խնդրել ի յարգուէ ձերմէ մնալ առ մեզ աստ յարևելեան Հնդիկս, և քարոզութիւն աւետարանական կենսատու բանիւ զսիրտս մեր միսիթարել. Բայց հաւատեաւ գիտելով զի առաքիչն ձեր՝ սրբազնագոյն ձերումն Զաքարիա պատրիարգն սէրն Երուսաղէմի՝ իբրև զհայր կաթողին և կարօտակիզ ակնկառոյց սպասէ կանուխ վերադարձի որդւոյ իւրոյ սիրելւոյ՝ որպէս նուիրեալն և երանելին Պաւղոս սպասէր վարվեղակի գալստեան Տիմոթէայ՝ որդեկին իւրոյ ըստ հոգւոյ առանց կամայ ձերոյ ոչինչ կամեցաք առնել. զի մի բարիքդ քո՝ ի հարկէ լինիցին՝ այլ կամաւ՝ ըստ գրելոյ Առաքելոյն առ մնեերին իւր Փիլիմոն։

Հանդերձ ամ բարեմաղթութիւն վասն բարօրութեան և երջանկութեան կենաց պատուական հոգևոր հօրդ մերոյ՝ և պարտուպատշաճ ջերմեռանդն խոնարհութիւն առ սրբազան վեհութիւն ձեր ծայրագոյն և վարդապետական՝

Աբեղեան Հնդիկս՝ Մնամք ամ յարգանօք՝

՝ի գաւառն Բանգալ՝ Արժանապատիւ բաղմերախտ

՝ի մայրաքաղաքն Կալկաթա՝ Սրբազնութեան ձերում՝

՝ի 12 Հոկտեմբերի՝ յամի Տեառն 1844։ Ամենախոնարհ ծառայք՝

Նիկողայոս Ս. Մալխասեան՝ Սէթ Ց. Արգարեան՝
Գրիգոր Ց. Աւետիկեան՝ Բրդանան Գ. Արդանան՝
Ցարութիւն Աբգարեան՝ Թովմաս Ց. Աբգար՝
Գրիգոր Աբգարեան՝ Աղէքսանդր Ց. Աբգար՝
Ա. Ց. Աբգարեան՝ Մանուկ Զօրաբեան՝

Ց. Գ. Բաղրամեանց,
Ցարութի Մ. Վարդանեան,
Մ. Գ. Բաղրամեանց,
Գալստան Ռ. Գալստանեան,
Գ. Մ. Գասպարեան,
Ց. Կ. Սարգսեան,
Կարապետ Յակոբեան,
Ռ. Զ. Հիրխօռեան,
Ռոդանան Յովհաննիսեան,
Յովանջան Էլիազեան,
Մարտիրոս Միքայէլ,
Յովսէփ Ստեփան,
Առաքել Զ. Աւետեան,
Յովսէփ Աղաբէգեան,
Թադէոս Խ. Ալեքսուեան,
Կարապետ Աղաբէգեան,
Մկրտիչ Աղաբէգեան,
Առաքել Ղ. Աղաբէգեան,
Աւետիք Ղ. Աղաբէգեան,
Աւետիք Գալստան,
Խ. Գ. Սէթեան,
Կիրակոս Աղաբէգեան,
Գ. Մ. Մկրտումեան,
Յովհաննէս Սարգիս,
Յովհաննէս Աղաբէգեան,
Մանուկ Թորոսեան,
Ցարութի Գ. Գրիգորեան,
Ղ. Գ. Ղուկասեան,
Ցարութիւն Ց. Սարգիս,
Յովհան Մոլսէս,
Միքայէլ Ց. Էրդն,
Բ. Գասպարեան,
Եսայի Գէորգեան,
Գէորգ Եսայի,
Մէլքում Գասպարեան,
Նիկողայոս Պ. Ռոդանան,
Մանուկ Ց. Դաւթեան,
Պետրոս Ց. Պօղոս,
Ց. Խ. Միքայէլեան,
Արամ Միքայէլեան,
Ց. Կարապետեան,
Մարտիրոս Ս. Յովհաննեան,
Էմին Ց. Էմինեան,
Մկրտիչ Ս. Յովհաննեան,
Կ. Մ. Հիրխօռեանց,
Ճատուր Վարդանեսեան,
Կ. Յ. Վարդանեսեան,
Գ. Մ. Հիրխօռեանց,
Ցակոբ Ստեփաննոս,
Ղևոնդ Ծ. Ցարութիւն,
Գրիգոր Ճատուրեան,
Գ. Բ. Գասպար,
Գ. Պ. Ռոդանան,
Ա. Պ. Աստուածատուրեան,
Ցարութ Ա. Գասպարեան,
Գրիգոր Ավդալեանց,
Ց. Մ. Մանուկեան,
Եփրեմ Ց. Եփրեմ,
Կարապետ Գ. Սէթեան,
Մ. Ց. Մ. Մանուկեան,
Յովհաննէս Թադէոսեան,
Զօհրապ Մ. Մանուկեան,
Մինաս Գ. Յովսեփեան,
Սէթ Կ. Յ. Պետրոսեան,

Յ. Ս. Յորդանան։
Մ. Տէր Բաղդասարեան։
Խաչատուր Յովհաննէսեան։
Յ. Զ. Հիրխօռեան։
Գէորգ Աւետեան։
Յովսէփ Յ. Քամալեան։
Խաչիկ Թադէոսեան։
Յարութիւն Խաչիկեան։

Միքայէլ Յ. Խաչիկեան։
Կ. Թ. Հա՛իրապետեան։
Կ. Գ. Աւետիսեան։
Դաւիթ Բարսեղեան։
Գէորգ Յ. Ս ը գսեանց։
Յ. Ավդալեանց՝ Աարժապետ։
Յ. Ավդալեանց՝ Նրսես։
Կիրակոս Կ. Ջ. Գէորգեան։

Հէքեաթ՝ որոշն էորագրէցան 'ի վերայ Գաւառշէնին։

ՆՈՒԻՐ ՄԻՐՈՑ ԵՒ ՅԱՐԳՈՒԹԵԱՆ 'Ի ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴՈՑ ԵՂԵԼՈՑ 'Ի ԿԱԼԿԱԹԱ ԱՌ ՄԻՐԱՋԱՆ ՏԷՐ ԻՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ՝ ՀՆՈՐՀԱՓԱՅԼ ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԱՊԵՏ ԵՒ ՔԱՋ ՔԱՐՈՋԻՉ՝ ԵՒ ՆՈՒԻՐԱԿ ՀՆԴԿԱՑ ԱՌԱՔԵԱԼ 'Ի ՄԻՐՈՑ ԱԹՈՌՈՅՆ ԵՐՈՒՍԱ-ՂԷՄԻ՝ 'Ի ԿԱԼԿԱԹԱ՝ 'Ի 6 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ՝ ՅԱՄԻ ՏԵԱՌՆ 1844։

'Ի 12 Հոկտեմբերի՝ 1844՝ Ժողովեցան մերաքնեայքն 'ի վերին սրահի շինուածոյ 'Նազարեթայ սբ Եկեղեցւոյն՝ ուր սրբազան Տէր Յովհաննէս Խաչիկեան՝ զգօնամիտ և հայրենասէր Աւագ քահանայն հանուօտիւ ծանոյց զառարկայ ժողովոյն։ Ապա ընթերցեալ եղև թուղթն շնորհակալութեան զոր որոյ արժանապատիւ Տէր Իսահակ Ծայրագոյն Աարդապետն գեղեցիկս ատենաբանեալ։ Եւ բանք ատենաբանութեան նորա ապա անցեալ 'Ի գիր՝ երևին 'Ի ստորև։

Գրէ՛ք ամենայն յաւուր ընծայութեան ի ողորմութեան կալչելոյ։

Իւրաքանչիւր մարդոյ առաջի դնի պատգամն աւետարանական, եթէ՝ մարդ բարի՝ ի բարի գանձուց սրտի իւրոյ հանէ զբարի։ Այս անատելի Աշխարհութիւն յորդորը և խրախոյս է մարդկային սեռի հաստատուն սաեռիլ՝ ի բարիս։ ոչ թերևակայեալն այլ՝ ի ստուգապէս Աշխարհիս։ որովք անկողոպտելի իմն Հոխապետալ բարգաւաճի։ քանզի արք բարիք գիտեն միայն՝ ի գանձատունս շտեմարանել զբարիս անդինս և հազուագիւտս հանգոյն թագաւորաց։ զի իւրաքանչիւր մարդ անձնիշխանութեամբ իւրով ինքնակալ իմն է։ և սիրտ նորա գանձապահ։ և գանձ նորա բազմանայ տրամադրութիւն բարւոք գործոյն՝ ի ձեռն մարդկային խոկման։ և ահա այսոքիկ են բարիք պարգևեալք՝ ի վերուստ բնական և գերբնական շնորհաց։ և այսոքիւք յուսանին հանգամանք Հոխութիւն մարդոյ։ և ի բարեաց կողմն անդ միտողութեան։

Դուք ժողովուրդք Տեառն՝ պերճապետալ էք պէսպէս բարեաց՝ աստուածային ջերմեռանդն սիրով։ առապինական բարեմասնութիւն։ ազնուական բարոյիւք։ ուսումնական կրթութիւն։ զանազան լեզուաց գիտութիւն։ նա մանաւանդ սխալալի իմն ընկերսիրութիւն հանդիսացեալ կայք գեր՝ ի վերոյ քան զբազմաց՝ ի մարդասէր բնաւորութիւն անդ։ Արդ՝ զայս ամենայն բարիսն սմբարեալ՝ ի սիրտս ձեր։ թաթաղուն զեղուն առատաձեռնել փութայք մտադիւր յօժարութիւն։ որպէս և այժմ ցնոյն բարիս անմոռաց սիրոյ և շնորհակալութիւն վերընծայեցուցիք նուաստիս՝ ի բարեյօժար սրտից յարդարաստակ գանձուց ձերոյ բերկրութեամբ մեծաւ։ Բարիք են երևելատիպք ձեր։ շնորհն ձեր։ ընդունելութիւնն ձեր։ և յարգանաց պատիւն և մեծարանքն ձեր։ զորս լիալիր վայելեցաք։ և այս՝ ոչ առժամանակեայ վաղանցուկ իմն պատեհութիւն։ այլ տևական իմն յաւերժական սիրով։ օր քան զօր բեղմնաւորութիւն աճեցան

գործեալ։ Ուստի ամիչիմես յառաջելութենէ սիրոյ ձերոյ. պատկառիմ՝ ի գերարժանյարգանայ ձերոյ, որովք բարձրայուսյիք զպարտաւորութիւնս իմ իբրև զշնորհ։

Քանզի զինչ առաջելութիւն գործեցաւ յայսիկարէս, բայց միայն պարտապատշաճն իմ պաշտօնատարութիւնս, զի յորժամ զամ հրամայեալսն անթերի և հաճութեամբ սրտի՝ ի գլուխս տարցուք՝ վստահութեամբ յանձին ստանամք ասել միայն. եթէ՝ ծառայք անպիտան եմք՝ զոր պարտն էաք առնել արարաք՝ այլ վասն իմ՝ չէք և այս վստահութիւն ըստ որում հարկ՝ ի վերայ իմ կայր՝ յամենայնի զկամս տն Աստուծոյ ազդ առնել՝ և զաճային պատգամայն սերմանս՝ ի խումբս հաւատացելոց սերմանորել։ յորմէ եթէ հեղգացեալ հրաժեշտ տայ՝ յանդիմանեալ սատէ զիս տարտնեան փողն քաջանչիւն՝ վայ և եղուկ ձայնարկութեան հասուցեալ յականջս իմ։ Ապա յայս պարտաւորութենէ ստիպեալ՝ ի գործ մատուցաք զբանին կենայ մշակութիւնն, ըստ աստուածաւանդ հրամանին յիշեցուցանելով զաւետարանական կենսատու պատգամն։ Գիտել գիտեմ քաջ՝ զի զնոյն արժանապէս մատակարարել ոչ կալայի վասն անվարժ հրահանգութեան իմոյ՝ վասն օրինակ բարի զանձն իմ ոչ ունելոյ առաջի ձեր. բայց զուք ո՞ առաքինապերՀ սիրելիք՝ յամենայն վարժութիւնս կենցաղակիցք քաջանանութեան զարգացեալ և հրահանգեալ գոլով՝ ոչ միայն զանոյիկ իմոյ թերութեանս անտես արարիք՝ այլ և իբրև երախտապարտ զարգասիս ազնուագոյթ բարեսրտութեան ձերոյ յերևան ածիք գեղաշէն ընծայիւք և իմաստասէրդ շնորհակալութեան մագաղաթեայ թղթով՝ ուր՝ ի վեր քան զիմ արժանն գովեստիւք մեծարանայ զնուաստս իմ պակեցիք՝ և զոր ասեմ՝ մի թուեսցի եթէ հաճոյականութեամբ խոսեն բանք առ քաղաքականութեամբ ասացեալ՝ ոչ՝ այլ՝ ի խորոց սրտի բղխեալ՝ Հշմարտութեամբ յայտարարքս՝ վկայ նոցին ունելով զարտասուսն հեղեալ ընդ աչս իմ։

7298-2017

Այլ քանզի գիտէք քաջ՝ պանծագոյն իմն երախտաւորութիւն և ամենայն պատուով յարգանայ վերադարձուցանել զայնոսիկ, որք առ ձեզդ դիմեն. և այս՝ բնաւիր հայրենաժառանգ ունակութիւն է ձեզ՝ ի բարեյիշատակ լուսահոգի նախնեայ ձերոյ անտի՝ իբրև աւանդ բերկնառատ, որոյ բարեպաշտութեանն գործք՝ ի վերայ տանեայ հռչակին. որոյ լիապարգև մատակարարութիւնն առ կարօտեալսն՝ ոչ գիտէր երբէք զկայ առնուլ. որոյ աստուածասիրութեան ջերմագին ըղձիւ՝ ի տունն Աստուծոյ նուիրեալ հանդերձանք և սպասք սրբութեան ցարդ յանուանէ յիշատակաւ պահեալք՝ ցուցանեն զանչափ բարեպաշտութիւնն և զերկիւղածութիւնն նոյա. Թողում յիշել զերկոսին հռչակաւոր Աթոռոյ սրբոյն Էջմիածնի և առաքք Երուսաղէմի զարժանապատիւ նուիրակայ զանչափ գոհաբանութիւնն և զերախտապարտ շնորհակալութիւնն ցնոյանէ. սոցին քրանաջան փոյթեռանդն մշակութիւն առ՝ ի զհոգևորս սերմանելն և սիրալի մաքրութիւնն վարուց՝ գեղեցկիկ իմն ընդելուզմամբ միայեալ ընդ գովանի առաքինութիւնն նախնեայ ձերոյ, իբրև խունկ անուշահոտ հաճոյարար պատարագի՝ յերկինս բարձրանայր՝ ի հոտոտելիսն Աստուծոյ։

Արդ՝ տեսանելով իմ զայսքան բարեայ բնաւորութիւս՝ ի ձեզ՝ ոչ այնքան զարմանամ ընդ մեծամեծ ընդունելութեան ձեր եղանակ՝ զի մշտաբուղխ իմն սովորութիւն՝ ի բարի գանձուց սրտի ձերոյ զեղուք զաստուածահաճոյ գործս բարուն՝ այլ ընդ այն հիացեալ ափշիմ՝ ունելով առաջի աչաց զանարժանութիւնն իմ՝ քաջ գիտելով զոհաբութիւն իմ՝ խոստովանիմ հրապարակաւ զանբաւականութիւնն իմ այսօրինակ մեծարանաց անպատկան։ Ասան զի շնորհակալութիւ ձերոյ մեծարանաց՝ և մարդասէր խնամոյ ձերոյ երախտիք առաւել եղեն յոյժ յոյժ. զի պանծագոյն են յատկութիւ՝ և գովանի՝ գերազանցութեամբ վասն միասիրտ և համակամ հաճութիւ շարժելոյ։

Եւ ո՞ալդեօք այսր ամենայնի նորօրինակ պանծալի Հնարհայս մատակարարաւ և տնօրինիչ. ոչ այլ ոք, բայց միայն նա ինքն ամենակարող Աստուծ, որ ըստ հաճութեան կամայ իւրոյ գիտէ կարգել զամ զի նա՛ ինքն է, որ զարիուռ և անդրդուելի հաստատութիւն զբաջալինդն կամար ածեալ ընդմէջ անօթոյն Հնարհայ Պօղոսի, տայր Հգնել, տքնել անդադար զոիւ և զգիշերս առ ի տնկագործել և ի մշակել զպտղաւէտ ծառս ի դարաստանս Եկեղեցւոյ. նա ինքն է, որ զգօնուի հանճարոյ պարգևէր ծառային իւրոյ ապօղոսի հարթել յարմարել զամ դժուարինս ըստ կարգի, և մշտահոս գետոյ Հնարհայս հոգւոյն զառ ի Պօղոսէ տնկեալ ծառատունկսն արբուցանել և զոլայուսյանել. նա ինքն է, որ իւրով ամենակարող զօրութեամբն կենսայուսիչ և աճեցուսիչ ամենից տնկոց, որք թէ և ի Պօղոսէ տնկեցան, և յապօղոսէ ջրարբի զոլայան. այլ յամենատես նախասահմանութենէ անտի ընկալան բոլորեքեան զաճումն և զզօրութիւնն պտղատու արգասաւորութեան, նոյնպէս անյնիւր մշակողք զվարձս ըստ վաստակոյն. նա ինքն է, որ կարդուրեցուցանէ զոմանս ի սերմանել, և զայլսն արիացուցանէ ի քաղել, զչերմնակեզ տապն արևու արդամարհելոյ. զոմանց քաջագոտի շահատակութիւն քրտնաջան իմն ժրայուսյանէ զձեռս ի գործ և ի վաստակ. և ոմանց պարգև մուտս գտանել ի վաստակս այլոց, և զարգասաւորութեան նոցա զարմանս վայելել.

Սի՛ վանքնին խոլիրդոյն Հնարհազեղ մատակարարուն Աստուծոյ, վասն զի անզնիելի են խորք իմաստութեան նորա, և անհաս ի մտայ երկնաւորաց, թող թէ յերկրաւորաց. Քանզի նա ինքն ներգործեալ ազդեալ ի միտս Աստուածընտիր Ներսեհաւ Տեառն Տեառն Զաքարիա սրբազան Պատրիարգի սրբոյ Աթոռոյն Երուսաղէմի բազմերախտ Հօր իմոյ կոչել գիուաստութիւնս իմ ի մասնաւոր վարդապետական իշխանութիւն ի բարձր աստիճան ծայրագոյն վարդապետութիւն

՝ի տասներորդն Մայիսի յամի տեառն 1842. և այս՝ ոչ վասն իմոյ ինչ արժանաւորութեան՝ այլ վասն անուան բազմահռչակ քաջազուն Յարգելեայն Հայազգի ժողովրդեան Կաթոլիկաթայոց և հնդկարնակ Պատուելի Հայկազնեից։ Արդ՝ որպէս նոյն ամենակարող Աստուած զնոյն նէրգործութիւն ազդեաց Ակնարկաւոր սրբազն Հօր իմոյ Հնորհել Նուաստիս զայն աստիճանն՝ նոյնպէս յետ լրման երկուց ամաց ազդեաց և՝ ի սիրտս ձեր Աստուածախնամք Ժողովրդոյդ պատրաստել յարմարաւոր վասն այնր աստիճանի զգաւազան մի եօթնագլուխ համակ արծաթեայ բազմարուեստ և ոսկեզօծ՝ զոր արդ գերագոյն իմն սիրով Նուիրեցիք մատուցիք իմոյս անարժանութեանդ Հնորհակալութեամբ թղթոյ՝ ձեռնագրեալ՝ ի համայնիցդ իսկական ստորագրութեամբ։

Ապաքէն զոր օրհնութիւնս և զոր գոհութիւնս մատուցաք Տեառն Աստուծոյ. և որպիսի բանիք զՀնորհակալս երախտապարտութիւնս մեր կարացաք՝ ի յայտ ածել ընդ այսքան երախտագէտ մօք մեծարանաց ձերոց։ Արդարև անկարանայ լեզու իմ՝ ի պատմել՝ քան զի զեղաւ առատապէս գութ խնամոյ Տեառն Աստուծոյ՝ ի վերայ Նուաստիս՝ պարգևելով զայսպիսի նորօրինակ Հնորհս յանուն ձեր և վասն ձեր. զի մինչև տեսեալ էր իմ զձեզ՝ սեպհականեաց զիս վասն ձեր երախտապարտ՝ և զձեզ վասն իմ բարերար. զի ոչ նախ քան զձեզ տեսանել՝ պարտաւոր կարգեցայ վասն բարեաց ձերոց աղօթանուէր առ Աստուած կանխել՝ նոյնպէս յառաջ քան զՀանդէս սիրոյ ձեր վայելել՝ ի վերս քան զարժանն իմ պատկեցայ մեծագոյն աստիճանաւ. ապա յամենայն կեանս իմ կամ՝ ի նոյն պարտաւորութեան մնալ միշտ վասն ձեր երախտապարտ՝ վասն ձեր բարեհայցս՝ վասն ձեր աղօթարար։

Ո՛ սիրազուն Յարգելիք՝ անջնջելի են յիշատակ մարդասէր Հնորհաց ձերոց՝ ի մտաց. ոչ այնքան թանձր անցանեն

տառք յարձանս պլ՝ենեայս և վիմեղէնս՝ որչափ ընդունելութեան ձերոյ երախտագէտ արձանագրութիւնն՝ ի սիրտս անդ դրոշմեալ. քանզի յիշատակն երախտագիտութեան ձերոյ՝ զոր ցուցիք նուաստիս՝ դարուց՝ ի դարս քարոզ բարեսրտութեան ձերոյ լեալ՝ իբրև մշտնջենաւոր տաճ յաւիտեան։ Մի՛ ոք՝ ի դէմս իմ՝ ածել վստահասցի՝ եթէ անդադար հոլովումն ժամանակայ գիտէ սպառել զամենայն՝ որպէս զբազմայ զգիվանի գործոյն։ Զի՞նչ—զօրիցէ՞ արդեօք ժամանակն բռնանալ այնքան առ՝ ի զբաբեայն յիշատակ եղծանել լուսաբիւնակի արձանագրայ. օ՛ն անդր՝ ի բայց տաբ. վասն զի զբաբիսն՝ ուրք են պարգև Արարչին՝ և շնորհք՝ միայն՝ ի Նմանէ յառաջացեալ՝ առատօրէն ընկալեալ իմ՝ ի բարեսրտութենէ Աստուածանման Ժողովրդոյն՝ ոչ ամբարեմ յերկրի՝ ուր ուտիչք և ցեցք ընդ ժամանակին՝ սպառեն և լափեն՝ այլ մատուցանեմ յերկինս առ աթոռ շնորհայն Աստուծոյ՝ բանալով զբերան իմ յօրհնաքանութիւն՝ և խնդրեմ պալատանոցք զառ՝ ի յինքենէ զպարգևեալ բարիսն շտեմարանել յերկինս՝ ուր ոչ հասանեն գողոյն դաւագործութիւնք՝ ոչ մատչին անդ երբեք ձեռք նենգաժոտ խարդախաց յական հատանել՝ ոչ բազմածախ և սրածայր ատամունք ժամանակայ գիտեն երբեք հպիլ առ այն. անդանօր ըստ քրիստոնէական անբեկեան յուսոյն մերոյ՝ փութամք ժամանել։ Վասն որոյ հայցեմք՝ ի նոցին ամենառատ գթութենէ՝ հաճութեամբ ընդունիլ զբաբիսն ձեր յերկինս՝ և փոխարինել յանհուն բարութենէ իւրմէ։ Շնորհեսցէ՞ ձեզ յամենայնի խաղաղութիւն պերճանալ՝ զօրացուսցէ՞ զձեզ՝ ամ առաքինական բարեմասնութիւն. պահեսցէ՞ զձեզ ընդ հովանեաւ Աջոյն իւրոյ փրկելով յամենից վտանգից հոգւոյ և մարմնոյ. օրհնեսցէ՞ զձեզ զամենեսեան՝ զարս և զկանայս՝ զծերս և զմանկտիս կալ՝ մնալ՝ ի խնամս ակնարկուն բարձրելոյն՝ ատ՝ ամ պերճութիւն՝ և՝ ի հանդերձեալն արժանանալ՝ ճաշոյին երանական տեսութենէ՝ որ է լրումն և աւարտ՝ ամ բարեաց բաղձալեաց։

Ցայս և 'ի սոյն բարեմաղթութեան վասն քաջազգուն Ազգի իմոյ Հայոց յամենայն կեանս իմ երախտապարտ և առ Աստուած բարեխոսեալ աղօթարար՝ որոյ ծառայիս ամենանուաստ Ծառայ՝

Առաքելական սբ. Աթոռոյն Երուսաղէմի նուիրակ Հնդկայ՝ Տէր Գրիգորեան Իսահակ Ծայրագոյն Արդապետս անկիւրայի։

'Ի 12 Հոկտեմբեր՝ 1844։

Կալկաթայ։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ГОС. БИБЛИОТЕКА
ՀԱՍՍՌ-ԻՆ ԳԱՀ
Ա. ՄԱՍՍԻՍՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ